

Peripetie s kolejemi...

V souvislosti s loňskou tzv. reformou ubytování studentů bylo rozšířeno mnoho zavádějících polopravd. Základní jsou především následující „mýty“:

Mýtus první : Kolejy přišly o jakoukoli finanční podporu z veřejných zdrojů.

Tuto informaci lze bez nadsázky označit jako novinářskou kachnu. Změny se týkaly pouze jedné dotace (ve výši necelých 900 Kč na měsíc a studentské lůžko), která byla přímo vázána na počet lůžek, jež universita pronajímá posluchačům. Pro ilustraci uvádím příklad UK; na ostatních školách je situace obdobná. Neinvestiční náklady na provoz lůžka jsou přibližně 2 600 Kč na měsíc. (Údaj odhadnut z Výroční zprávy o hospodaření UK za rok 2004, která uvádí průměrné neinvestiční náklady na lůžko a rok 25 721 Kč. Od té doby lze vzhledem k inflaci očekávat mírný růst nákladů. Pro zajímavost dodejme ještě, že průměrné kolejné v té době činilo 825 Kč měsíčně). Dále jsou kolejy značně podporovány různými investičními dotacemi. Nejvýznamnějším dotačním programem je pro kolej UK program 233 10 Rozvoj a obnova MTZ UK v Praze. Ponechme stranou podrobnosti, které si lze snadno zjistit na web stránkách časopisu, kde jsou uvedeny všechny citované dokumenty, a spokojme se s konstatováním dvou čísel – 60 127 000 Kč ze státního rozpočtu v roce 06 na položku Kolej Švehlovka, rekonstrukce staré budovy; 45 000 000 Kč ze téhož zdroje ve stejném období na dílčí obnovy provozů kolejí a menz. Pro srovnání objem prostředků určených na vyplácení ubytovacích stipendií v roce 2006 mírně přesahuje 100 milionů Kč (informace mluvčího UK, hovořící jen o 60 milionech, se nezákládá na pravdě). Z uvedených faktů, pro mnohé studenty jistě překvapivých, není nerozumné se domnívat, že náklady na jedno lůžko přesahují průměrně 3 500 Kč měsíčně, z nichž jen přibližně 2 100 Kč kryje kolejným.

Mýtus druhý: Reforma je definitivní. Podle rozhovorů s protagonisty reformy,

není současný stav reformy konečný. Minulý rok ve veřejné diskusi uvedl J. Nantl tři možné scénáře. Podle kuloárních informací je nejpravděpodobnější scénář, který počítá s postupným zrušením stipendia podobně jako byl zrušen příspěvek na dojíždění.

Mýtus třetí: Hlavním důvodem reformy byla snaha zpřístupnit podporu i ubytovaným na privátech.

O reformě se mluví v podstatě od počátku 90 let. Původní snahy byly motivovány především (pravcově) ideologicky; v této době problém nízké kapacity kolejí nebyl tak palčivý jako dnes. V 90 letech totiž došlo k prudkému nárůstu frekventantů bez odpovídajícího rozšíření účelových zařízení. Kupříkladu MU téměř ztrojnásobila počty studujících, ale ubytovací park se vůbec nezměnil. Navíc turisté (označováni jako hosté university) nezdávka začli vytlačovat studenty z kolejí. UK dokonce některé kolejy již přeměnila na hotely (Komenského, Krystal). Reformní záměr se samozřejmě týkal i menz, jejich hospodaření je snad ještě v horším stavu než hospodaření kolejí.

(opět uvedu příklad UK: průměrné neinvestiční náklady podle citovaného dokumentu (rok 04) byly 75,61 Kč na jídlo. Lze očekávat, že celkové náklady přesahují 100 Kč.) V oblasti stravování existuje mnoho dobrých substituentů; lze předpokládat, že by reformou vzniklo silné konkurenční prostředí (=menzy by se mohly reálně dostat do potíží). Zástupci universit si tedy postupně prosadili, že reforma se bude týkat jen ubytování. O reformě se začalo reálně jednat v podstatě až po roce 2 000, důvody byly podle mých informací především následující:

- kritika hospodaření kolejí
- naplnit abstraktně formulovaný předvolební slib (reforma vysokého školství)
- reakce na některé „politicky nekorektní“ kroky kolejí. Různé podmínky přidělení lůžka na základě státní příslušnosti by mohly být vnímány v optice právního prostředí EU jako porušení principu rovného přístupu ke vzdělání

Otázka je proč by se vyvíjelo tolik úsilí o

rozšíření počtu podporovaných studentů v situaci, kdy se uvažuje o zrušení celé této kapitoly.

Mýtus čtvrtý: Studentský odpor proti reformě pramenil z nesolidarity mezi studenty. Tyto motivy pravděpodobně

byly mezi studenty přítomny, rozhodně však nebyly příčinou protestů. Nikdo ze zúčastněných netvrdil, že by neměli být podporováni posluchači ubytovaní na privátech. Kritizovala se především neochota řešit příčinu problému, kterou je stav kolejí (resp. mrhání veřejnými zdroji)

a nesystémovost reformy. Dále byla některými vnímána reforma jako další alibismus, jímž stát „dává ruce pryč“ a umožňuje ovládnutí universit soukromými zájmy špiček samospráv na úkor zájmů řadových studentů.

SOSstudent

Komu slouží univerzity?

Univerzity změnilly 1.1.1999 svou právní formu. Ze státních se staly veřejnými. Tato změna byla nadšeně přijata jako součást demokratizačního procesu ideologické odluky od státu. Veřejná právní forma university v podstatě znamená, že škola spravována elitami, které jsou v souladu se VŠ zákonem zvoleny, navenek se však tváří jako soukromý subjekt. Předpokládalo se že váženost universit a kultivovanost akademického prostředí jsou dostatečnou zárukou, že bude naplňován účel, za kterým byly VŠ zřízeny, a proto se na university převedly obrovské movité majetky bez uvedení účelu; prostě se předpokládalo, že na kolejích se budou za rozumných finančních podmínek ubytovávat přednostně studenti.

Nedávno jsem předal MŠMT stížnost na UK, mimo jiné kvůli podezření na zneužívání peněz určených na vyplácení ubytovacích stipendií. Ačkoli MŠMT je správcem příslušné kapitoly a existuje podezření, že nástroj určený k vyplácení (UK) stipendií funguje špatně, rozhodlo se MŠMT podstoupit stížnost k vyřízení UK, subjektu, na který jsem si stěžoval. Odpověď UK byla velmi zajímavá, přesto se zmíním jen o některých bodech. Na kritiku forem podávání žádostí (pouze elektronicky) a vyplácení stipendií UK odpovídá jen odkazem na jistý paragraf, který říká, že university se vůči svým studentům nemusí řídit běžnými zvyklostmi správního práva. Jednotlivá očitá svědectví polofunkčnosti web aplikace (mazání žádostí) „vylučuje“ konstatováním, že systém byl v funkční. Toto tvrzení ničím nepodepírá; nezdůvodňuje proč je aplikace více funkční než např. loňský zcela nefunkční systém placení kolejného inkasem. Podezření, že zneužívá dominantního postavení na trhu s ubytováváním studentů (penalizace za odstoupení od smlouvy), vyřizuje tímto :

jedná se o běžnou komerční praxi. UK nezdůvodňuje, proč je tento krok nutný a správný nebo proč se studentům nesnaží vyjít vstříc; prostě jen konstatuje, že je to možné. Podobná situace je i v jiných oblastech, např. UK není ochotna snižovat „náklady“ a následně kolejné (samozřejmě se ani neuvažuje o vstupu strategického partnera, který by dosáhl výkonnosti alespoň srovnatelné s komerční sférou). Místo smyslu a účelu existence VŠ je všeobecně zdůrazňována možnost, což v souvislosti s prakticky nulovou společenskou kontrolou se rovná ovládnutí veřejných věcí na VŠ soukromými zájmy.

Školy pak hospodaří minimálně na hranici zákona a spíše než studenti protěžují např. různé dodavatele stavebních prací. Stačí se podívat na dvě dílčí kontroly, které provedl NKU; obě dopadly katastrofálně. Bylo zjištěno, že university nepenalizovali dodavatele za překročení smluvních dodacích lhůt, nelegálně rozdaly bez výběrového řízení zakázky za více jak 20 milionů, že poskytovaly dodavatelům zálohy až o 83%, než jim umožňovali závazné podmínky, zvyšovali cenu díla až na dvojnásobek, porušovaly smlouvy... Samozřejmě, že je prakticky nemožné získat detailní údaje o hospodaření universit a kritické projevy občanské odpovědnosti nejsou vítány. Pak se může stát, že student je vnímán jen jako zdroj státních dotací a začne mít „cenu“ až jako doktorand – typický přístup jednoho bývalého rektora. Špičky samospráv jsou zastoupeny různými téměř lobystickými organizacemi, které často vystupují proti zájmům studentů. Kupříkladu Česká rektorská konference prosazovala školné v době okolo Týdne neklidu; největší problém je však spojen s efektivitou a způsobem hospodaření universit. Domnívám se, že při současném stavu není zaručeno, že

zvýšením prostředků v rozpočtech VŠ povede v dlouhodobém horizontu k zvýšení jejich výkonu (např. koleje budí dojem, že jsou schopny prohospodařit téměř jakékoli prostředky). Dalším významným hráčem je MŠMT, které např. prosazuje bezhlavé dělení oborů na bc. a navazující mgr. studium, motivované snahou o často čistě formální zvýšení počtu absolventů. Myslím, že studenti by ocenili spíše možnost přestoupit do bc. programu třeba v 2 ročníku než povinnosti spojené se získáváním titulu, o který v podstatě nemají zájem. Btw. diskutuje se o rozdělení studia i u oborů jako je např. lékařství.

Loni proběhla diskuse o penalizaci studentů, kteří překročí standardní dobu studia (resp. ukončili studium jinak než řádně). Ve skutečnosti některé university přijímají nadměrný počet uchazečů, kdy vzhledem ke kapacitním možnostem je prostředí nastaveno tak, aby značná část prváku musela ze studijních důvodů ze školy odejít. To je problém především technických škol, pro které je vzhledem k vyšší koeficientů finanční náročnosti takovéto jednání výhodné. Dále nejsou zavedeny v dostatečné míře standardy výuky, které by mimo jiné umožnily hladké uznávání studijních povinností a předchozího studia – tj. změna školy by neznamenal téměř automatické prodloužení docházky. Studenti často mění školu také z důvodu, že jim není poskytnuta např. odpovídající kvalita studijních programů, které často jsou naprosto odtrženy od praxe. Následkem mediálních tlaků jsme se místo alespoň částečné kritiky universit, MŠMT apod. setkali jako vždy téměř s bezvýhradnou kritikou postižených studentů, kteří byli paušálně vykresleni jako osoby líne, ledabylé, bez skutečného zájmu o studium.

SOSstudent

Informace na internetu:

<http://vysokeskoly.wz.cz>

<http://sweb.cz/sosstudent>

SOSstudent

Ubytovací stipendia a arogance moci

Loni si konečně udělala poprvé širší studentská veřejnost alespoň rámcový obrázek o hospodaření kolejů. UK v souvislosti s reformou odhodila zábrany a pragmaticky našponovala kolejné na nejvyšší ekonomicky únosnou mez. Ceny kolejí se v současnosti pohybují od 1 800 Kč do téměř 5 000 Kč. To vyvolalo v mnoha studentech nemilé překvapení, protože o reformě a o hospodaření kolejí byli velmi špatně informováni.

Reforma však byla delší dobu projednávána na půdě RVŠ. Zástupkyně UK v SK RVŠ Karolína Kučerová reformu nadšeně podporovala za nezájmu akademických senátorů, kteří zřejmě tušili, že se jedná o ožehavé téma. S její osobou je spojován názor: "UK na tom sice prodělá, ale jiní na tom vydělají." Slečna Kučerová však nejspíš ví, co dělá. Z řadové členky SK RVŠ „povýšila“ na mluvčí celé RVŠ. K tématu reformy se měla vyjádřit i Česká rektorská konference, jejímž předsedou byl shodou okolností rektor UK Wilhelm. Jejich vyjádření však bylo přinejmenším velmi šalamounské.

Lze konstatovat, že existoval pouze, na první pohled překvapivý, snaha o převod agendy spojené s vyplácením stipendií na školy, což bylo nakonec také prosazeno. Proč školy chtěly na sebe převést náročné vyplácení? Proč školy projevíly takový zájem o v podstatě sociální záležitost, když z veřejných zdrojů mají dost prostředků na realizaci vlastních sociálních stipendií a projektů (ty však na UK prakticky neexistují)? Podle svých informací informací z např. byrokratických důvodů nevyplacené prostředky na stipendia se téměř s jistotou dají přeměnit na obecnou dotaci na vzdělávací činnost, která může být použita téměř libovolně. Není to střet zájmů? atd. Na druhou stranu peníze na účtu se hodí, zvláště když MŠMT žádným způsobem neupraví způsob, jakým mají být vypláceny. V případě UK, která stvořila velmi pozoruhodný systém vyplácení, se do písmene potvrdila obava obsažená v loňské studentské petici, že škola nebude rozdělovat peníze smysluplně.

UK studentům umožnila pouze elektronickou formou a pouze bezhotovostní formou výplaty a to ještě prováděnou se značným zpožděním. UK se v podstatě domnívá, že systém je téměř dokonalý a že lhůty stanovené nařízením rektora nejsou ani příliš dlouhé, ani příliš krátké. To je velmi překvapující. Kupříkladu nařízení vstoupilo v platnost 10.10. a „porovnání“ s životním minimem (které bylo požadováno, pro přiznání stipendia do 1,8 ŽM) se mělo

doložit do 18.11., přitom žadatel často nestuduje v místě bydliště a lhůta potřebná pro získání potřebného potvrzení může být ze zákona až 30 dní. Je pozoruhodné, že stipendia jsou vyplácena tak složitým a netransparentním způsobem; nelze naprosto odhadnout, kolik mají stipendia činit, tedy nikomu by nebylo podle výše stipendia divné, kdyby část prostředků se např. použila na koupi domečku pro nějakého universitního „papaláše“. S elektronickým systémem byly podle očitých svědků podobné problémy jako s loňskými inkasními platbami kolejného potíže. Aplikace, prý mazala žádosti, byla přetížená apod., tato svědeckví rovněž nepřispívají k důvěryhodnosti systému.

Student Marek Dluhoš se zúčastnil jednání sociální komise, aby se dozvěděl proč universita zamýšlí vyplácet ubytovací stipendia i lidem, kteří evidentně nejsou ubytováni. Vypadalo to, že přítomní senátoři se snaží dodatečně vymyslet smysluplné důvody, proč je správný návrh rektora. Jejich zdůvodnění lze rozdělit do 3 skupin:

-Bydliště je jen formální údaj administrativní povahy, který o skutečném místě pobytu nic nevyovídá. Proto by se tento „bezpečný“ údaj neměl brát v potaz při přiznávání stipendia. Je zajímavé, že UK již desítky let přiděluje koleje především právě podle tohoto údaje.

-Studenti jsou obvykle lidé starší 20 let. Proto nelze předpokládat, že mají zájem bydlet u rodičů. Neposkytnutí dotace podporující jejich snahu po samostatném

bydlení je diskriminační.

-Student bydlící v Praze nemusí mít možnost bydlet u rodičů. Osobně si myslím, že tato kapitola je spíše ojedinělá sociální záležitost (studenta příliš vyčerpává nájemné). Tedy by měl být podporován sociálním stipendiem, které na universitách samozřejmě existuje.

-Senátoři vyslovili názor, že stipendium je dostatečná motivace k tomu, aby si Pražák formálně změnil bydliště. O postojích senátorů vypovídá téměř doslovná citace z jednání: „Kdo není blbej tak si kvůli těm penězům bydliště prostě přepíše.“

Marek několikrát si dovolil senátorům oponovat, posléze jej však moderátor (Foniok) diskuse přestal vyvolávat. Když si vzal slovo sám, aby vyjádřil názor, že UK by měla mít na zřeteli účel ubytovacích stipendií, byl velmi nevybíravým způsobem přerušena moderátorem. Ten mu neumožnil názor vyjádřit se slovy: „Na jednání sociální komise nebude křičet žádný člověk z ulice.“ Později jsme se dozvěděli, že důvodem tohoto excessu prý bylo, že Marek se nevyjadřoval k tématu.

S těmito chabými argumenty byl návrh předán v říjnu akademickému senátu ke schválení. Diskuse k návrhu neproběhla, nikdo ze senátorů zřejmě neměl potřebu se vyjádřit a návrh byl posléze naprosto jednomyslně schválen. Myslím, že v té chvíli si studentští senátoři mohli směle zanotovat verše od Kryla: "sbor ropuch zpívá rekvie, jsme s nimi na prameni, ač se lží ještě nežijem, jsme s pravdou rozvedeni"

Jak je to se stipendii

Vláda schválila výši sociálních stipendií pro studenty vysokých škol z rodin, jejichž příjem nedosahuje 1,1 násobek životního minima. Podle návrhu ministerstva školství bude příspěvek činit 1600 korun, který bude student v tíživé sociální situaci pobírat deset měsíců v roce. Ze státního rozpočtu si to vyžádá zhruba 220 milionů korun ročně.

Stipendium by podle odhadů mělo pobírat zhruba 13.000 studentů. Vyplácet peníze mají vysoké školy, na kterých studují. Novinku přinesla novela vysokškolského zákona, kterou loni na podzim schválil parlament a podepsal prezident.

Bude záležet na školách, kdy začnou stipendia vyplácet. Nejdříve musí změnit svůj stipendijní řád. První dávky by mohli vysokoškoláci dostávat na konci března či začátkem dubna. Nárok na stipendium mají studenti od prvního ledna.

Podle ČTK se zástupcům škol se ale zajištění výplat stipendií nezamlouvá. Konference rektorů chce racionálnější způsob - stipendia by mělo vyplácet ministerstvo práce a sociálních věcí nebo jím pověřená instituce po vzoru vyplácení jiných sociálních dávek.

Také předsedkyně Studentské komory Rady vysokých škol Klára Poláčková si myslí, že by stipendia měly rozdělovat

úřady, které vyplácejí sociální dávky. Podávání žádosti o podporu přímo ve škole bude pro studenty podle ní i ponižující - student totiž musí přinést doklad, že patří do té nejnižší sociální skupiny. Za diskriminující studentská komora označila věkové omezení vyplácení stipendií. Mají na ně nárok jen vysokoškoláci, kterým není více než 26 let.

Na rozdíl od těchto navrhovaných studentských sociálních stipendií není příspěvek na ubytování brán jako sociální dávka a tudíž ho není možné vyplácet zpětně. Studenti, kteří si tedy nestihli vyběhat vše potřebné včas, mají dle současné legislativy smůlu..

SOSstudent

Hájí naše zájmy?

Jací jsou lidé, kteří za nezájmu většiny studentské obce, jsou zvoleni do samosprávných orgánů? Podle mé zkušenosti jsou to často kariéristé, loajální k „vedení“ a lidé odtržení od reality, kteří mají důvěru v samosprávné instituce (tj. nejsou flustrováni). Před loňskou demonstrací nám přišel od jednoho předsedy kolejni rady následující mail:

„Dobry den.

Bude lepsi, kdyz se sejdeme osobne a probereme celou problematiku zevrubneji. Avsak neni v nasem zajmu (zajmu studentu) se zasazovat o levnejsi kolejne. Soucasne ceny do tisice korun jsou silne podhodnocene a studenty nezatezují naprosto vubec. Na kolejne a menzy dorazila sametova revoluce s patnactiletym zpozdenim (tj. ted) a zacinaji se zemetat a rusit komunisticke poradky.

Mimo to, zdrazeni bylo primarne podmieno tim, ze UK dostane podstatne mene dotaci na ubytovani studentu a tudiz NENI mozne, aby kolejne stalo stejne - leda by se nasei hodne bohaty sponzor. Ceska společnost je bohata, studenti dostavaji spoustu peněz od rodicu. Mimoto si myslim, ze ma ceska studentska obec obrovske rezervy v praci.

Zdrazovani kolejni je nezbytné a neodvratitelne - kolejne uz nikdy (ackoliv nikdy nerikej nikdy =)) nebudou stat osm stovek. Jedna se spis o tom, co za pridanou hodnotu za vyssi cenu jako studenti dostaneme (nejspis nic moc, zda se, ze letni ubytovani).

Mimoto v dalsim volebnim obdobi ceske vlady zrejme zvitezí ODS a provede (doufejme) reformy dulezitych resortu, ktere na to jiz leta cekaji. S nadeji vzhlizim ke dni, kdy v ramci reformem zave-

dou skolne - a velmi mne mrzi, ze me to zastihne az na samotny zaver studia (a tak zaplatim, aniz by mi to cokoli prineslo). Nicmene lze pocitat s tim, ze tento naklad bude na studentovy bedra take drive ci pozdeji nalozen. Studentum pak nezbuve nez místo spolehani na rodice take prilozit ruku k dilu - a nemyslim si, ze by to bylo jakkoliv spatne.

Tedy - sejdeme se?

s pozdravem,

Tomas Petruzela, kajetánka“

Prosím zodpovězte si následující otázku: nepsal mail náhodou Váš volený zástupce? Víte jaké názory mají lidé, kteří v kolejních radách, akademických senátech, radě VŠ mluví i Vaším jménem?

SOSstudent

Francouzská inspirace

Fotografie z mohutných studentských demonstrací a okupací univerzit ve Francii. Statisíce vysokoškoláku se postavily návrhu zákona, který umožňuje zaměstnavateli během dvou let propustit bez udání důvodu mladého člověka do 26 let

SOSstudent

SOSstudent

SOS student,
občasník na straně obyčejných studentů a studentek
vydává občanské sdružení SOS student.
Internetové stránky: sweb.cz/sosstudent
E-mail: sosstudent@seznam.cz
Zodpovědná osoba: Z. Štefek